

Pornografie

Nereálné a nepravdivé chápání sexuality
(Hans Rotter)

Jedním z nejnápadnějších jevů pseudosexualizace naší moderní společnosti je pornografie. Její nebezpečí nespočívá ani tak v tom, že bezprostředně zraňuje stud, nýbrž v tom, že zprostředkovává nereálné a nepravdivé chápání sexuality (a člověka vůbec), které poškozují lidskou důstojnost.

Ještě více se to ozřejmí, když se srovná jev pornografie se znázorněním brutality nebo když se

prostě zamyslíme nad tím, jak se oba tyto fenomény vyskytují dnes často společně a vzájemně se posilují.

Pro moderní zábavní i informační media jsou právě brutalita a pornografie velmi typické. V mnohém ohledu by už snad vrchol tohoto vývoje mohl být překročen. Rozhodně se stále zřetelněji ukazují protiklady. Ženy se brání proti tržnímu využívání ženského pohlaví, existují rovněž aktivity proti předvádění brutality, zejména v televizi. Všeobecně ale panuje dojem, jako by po několika pozitivních účincích, které boj proti brutalitě a pornografii měl, patřil dále k normální nabídce jen nepatrně zmenšený počet takových představení a zobrazení, zejména v obrázkových časopisech, ale i ve filmu a televizi.

Hodnocení brutality a pornografie

Kritériem pro posuzování brutálních a obscénních výjevů nejsou v první řadě představované objekty samy o sobě, nýbrž to, co má být konkrétním výjevem řečeno. Je třeba se ptát, má-li tato výpověď vliv, který škodí důstojnosti a pravé humanitě člověka. K tomu by došlo, jestliže by člověk nebyl uznáván jako osoba se svým vlastním smyslem, nýbrž pouze jako nástroj uspokojování přání jiných. K důstojnosti člověka náleží to, že každý má svůj vlastní život a svou vlastní historii a že ho nikdo nesmí vykořisťovat, aniž by se přitom mohl vyvléci ze zodpovědnosti za následky tohoto chování. Do jaké míry odporují tedy brutální a obscénní výjevy této lidské důstojnosti?

1. Zvěcnění člověka v zobrazování brutality

Představování brutality způsobem, který nevyvolává soucit, ochotu k pomoci nebo podobný sociální postoj vůči oběti, nýbrž slouží pouze zábavě, tedy brutalitu zlehčuje nebo dokonce oslavuje, dělá lidskou osobu pouhým objektem. Divák se nemá vžívat do bolesti představovaných událostí, nýbrž si má užívat nervového vzrušení, které tato zobrazování způsobují. Člověk tu není ukazován jako osoba, vůči níž je člověk odpovědný, nýbrž jako materiál, jímž se disponuje, aniž se člověk stará o další následky tohoto jednání. Tento neosobní náhled nemůže prospívat lidské solidaritě, nýbrž vede naopak k otupělosti vůči bolesti a k egoistickému, smyslnému postoji vůči lidské nouzi.

2. Zvěcnění člověka v pornografii

Také pornografie vede k tomu, že nepředstavuje člověka jako personální subjekt a neprobouzí vůči němu pocity odpovědnosti, nýbrž ho vede k tomu, aby měl ze sexuálních procesů požitky jako z čistě smyslového dráždění. Sexualita se tu nezasazuje do souvislosti lidského života. Nevztahuje se odpovědně k personální vazbě, nýbrž je zvěcněna a zbavena důstojnosti jako pouhý vyměnitelný objekt požitku. Tento soud se potvrzuje i tím, že sexualita v pornografii prakticky vždy odhlíží od aspektu probouzení nového života a od starosti o dítě, že jednotlivce izoluje a neumožňuje mu přistupovat k druhému. Neukazují se žádné důsledky skutečného partnerského setkání.

3. Devalvace ženy

Pornografie přispívá obzvláště ke znevažování ženy. Ta je tu představována v roli, v níž má téměř výhradně sloužit smyslovému požitku muže. Má stavět na odiv svůj tělesný půvab, aniž by se braly vážně její vlastní potřeby a problémy. Ideálem je přitom výhradně mladé ženské tělo. Starší žena se tím často cítí puzena k tomu, aby se uměle líčila jako mladá, protože se její stárnutí představuje pouze jako umenšování její ceny. V pornografii se tedy provozuje propaganda, která je v diametrálním protikladu k jakékoliv snaze o zrovnoprávnění ženy v moderním světě a přispívá k vykořisťování ženy.

4. Nezralé předmětné vztahy

Z psychologického pohledu je v brutálních a obscénních výjevech ukazován člověk způsobem, odpovídajícím primitivním a nezralým předmětným vztahům. Člověk není samostatným subjektem s vlastní hodnotou. Je věcí, která se nepojímá jako personální individuum se svým vlastním osudem, nýbrž pouze parciálně, jako předmět pudového uspokojování, věcí, k níž se zaujímají také pouze povrchní předmětné vztahy. Kvalita takových vztahů zůstává narcistní a egoistická.

5. Zvěcnění obrazu člověka

Nedůstojnost brutálních a obscénních zobrazování spočívá ve zvěcnění obrazu člověka a v nezralosti a perverzitě mezilidských vztahů, které naznačují. Zobrazení je třeba odmítnout, pokud by mohla zprostředkovávat takové kvality. Kde se naproti tomu zobrazují tyto aspekty způsobem, který jasně ukazuje nedostatečnost takového pohledu, kde je tedy konzument vybízen ke kritice takového chování, tam se už nejedná o pouhé méněcenné dílo, nýbrž o hlubší obsahy, jež se dají za odpovídajících formálních podmínek hodnotit jako umění. Tím ovšem ještě není zařízeno, že také každý pozorovatel toto umělecké dílo jako takové pojme a že na něho bude působit jinak než nějaká méněcenná zobrazování.

Se svolením převzato z knihy:

Sexualita a křesťanská morálka, kterou vydalo nakladatelství Vyšehrad. www.vira.cz